

Op Stapel 2019-13

27 mei 2019

In de rubriek Op Stapel geven de collega's van de afdeling Onderwijsorganisatie en -personeel kort toelichting bij ontwerpregelgeving die eerstdaags wordt behandeld in het Vlaams Parlement (decreten) of door de Vlaamse Regering wordt goedgekeurd (besluiten).

De toelichting geeft de stand van zaken weer bij het afsluiten van de onderhandelingen in Sectorcomité X. Definitief uitsluitel kan uiteraard alleen de tekst geven die in het Belgisch Staatsblad wordt gepubliceerd.

Voor bijkomende inlichtingen kunt u terecht bij:
GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Onderwijsorganisatie en -personeel
Guido Liessens
guido.liessens@g-o.be

Had u graag zelf de tekst van het ontwerpdecreet of -besluit nagelezen?
Laat het weten aan:

Jan Brewee
jan.brewee@g-o.be

U kunt er ook terecht met uw commentaar, opmerkingen, bedenkingen en suggesties bij de toelichting.

In deze aflevering:

- **Basis- en secundair onderwijs:**
 - verdere uitvoering modernisering secundair onderwijs
 - inschrijvingsdecreet
- **Internaten, tehuizen, semi-internaten, IPO's:** aanvangsbegeleiding
- **Ondersteuningsnetwerken:** coördinatie

Ontwerp-BVR tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering betreffende basis- en secundair onderwijs

Het gaat om uiteenlopende maatregelen voor (onder meer) het basis- en (vooral) het secundair onderwijs vanaf 1 september 2019. Het merendeel houdt verband met de uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs en met het organiek maken van duaal leren.

De formulering van de regels voor het betrekken van het CLB bij **problematische afwezigheden** in het basis- en het secundair onderwijs wordt in lijn gebracht met de formulering in het decreet leerlingenbegeleiding (dat heeft geen verdere inhoudelijke implicaties).

De verplichting in het basis- en secundair onderwijs de **problematische afwezigheden** aan de nieuwe school mee te delen als de leerling van school verandert, vervalt. Gegevens over aan- en afwezigheden zijn in DISCIMUS beschikbaar.

*Onderwijsdecreet XXIX schrapt opnieuw, nog voor het kon worden uitgereikt, het getuigschrift bereikte doelen voor wie geen getuigschrift basisonderwijs haalt ([Op Stapel 2019-07](#) van 1 april 2019). Het is dan ook geen toelatingsvoorwaarde tot het eerste leerjaar B in het secundair onderwijs. Toegang tot het **eerste leerjaar B** hebben leerlingen die het lager onderwijs hebben beëindigd zonder getuigschrift basisonderwijs, leerlingen die het basisonderwijs niét hebben beëindigd, maar op 31 december van het betrokken schooljaar 12 jaar of ouder zijn en leerlingen die, na een gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad, tijdens het schooljaar overkomen uit het eerste leerjaar A. Toegang tot het **tweede leerjaar B** (vanaf 2020-21) hebben leerlingen die het eerste leerjaar A of B met vrucht hebben beëindigd, leerlingen die op 31 december van het betrokken schooljaar 14 jaar of ouder zijn en leerlingen die, na een gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad, tijdens het schooljaar overkomen uit het tweede leerjaar A.*

*Een school die in de tweede en derde graad **KSO** enkel het studiegebied kunst en creatie, het studiegebied ballet en/of, voortaan ook, het studiegebied podiumkunsten aanbiedt, kan voor de toegang tot het eerste leerjaar A of B een **artistieke geschiktheidsproef** organiseren. De uitbreiding naar podiumkunsten, die zou ingaan bij de modernisering van het secundair onderwijs, wordt dus al volgend schooljaar doorgevoerd.*

***Graadevaluatie in het secundair onderwijs** is een vorm van flexibel leertraject: leerlingen stromen van rechtswege door van het eerste naar het tweede leerjaar van de betrokken graad; op het einde van het eerste leerjaar neemt de delibererende klassenraad dan geen beslissing over het al dan niet geslaagd zijn. Als leerlingen van school of studierichting willen veranderen of, op basis van de toelatingsvoorwaarden in de gemoderniseerde eerste graad, zouden overgaan van de B- naar de A-stroom of omgekeerd, moet de delibererende klassenraad wél samenkomen en moet de school alsnog een oriënteringsattest uitreiken.*

De modellen van de **oriënteringsattesten** worden geactualiseerd: ze worden aangevuld met het klassenraadsadvies over overzitten na een B-attest en het advies inzake arbeidsbereidheid en -rijpheid voor overstap naar een duaal traject.

Leerlingen met **topsportstatuut F** (individueel flexibel leertraject, concreet voor tennis, triatlon en voetbal) kunnen, na een klassenraadsbeslissing, op bepaalde tijdstippen systematisch afwezig zijn voor trainingen in een specifieke schoolexterne context. Daarbovenop kunnen ze gedurende een aantal dagen gewettigd afwezig zijn om deel te nemen aan toernooien, stages en/of intensieve trainingsperiodes, onder de verantwoordelijkheid van de betrokken sportclub en/of trainer. Dat laatste kon al, bij wijze van 'project', maar het wordt nu organiek gemaakt. Het gaat om maximaal 90 halve lesdagen per schooljaar in de eerste graad en maximaal 130 halve lesdagen per schooljaar in de tweede en derde graad.

De termijn voor het bewaren van processen-verbaal (al dan niet digitaal) van **delibererende klassenraadsbeslissingen** in het voltijds gewoon en buitengewoon secundair onderwijs wordt op **vijftig jaar** gebracht; voor de notulen bedraagt de bewaartermijn voortaan **vijf jaar**. (De wijzigingen zullen ook in het DBSO gelden, maar daar zijn de bewaartermijnen decretaal geregeld en kunnen ze dus niet bij besluit worden gewijzigd.)

CLIL (Content and Language Integrated Learning), het organiseren van zaakvakken in het Frans, Engels of Duits), kan ook in OV 4 van het buitengewoon secundair onderwijs. Het uitvoeringsbesluit CLIL, tot nog toe enkel van toepassing op het gewoon onderwijs, wordt dan ook van toepassing gemaakt op BuSO-OV 4.

Scholen die met CLIL zijn gestart en hun oorspronkelijke dossier willen wijzigen of uitbreiden (met andere vakken of in andere studierichtingen), moeten daarvoor tot nog toe telkens een nieuwe aanvraag indienen. Dat moeten ze ook in de toekomst, althans voor een eerste wijziging. Voor een volgende volstaat een melding aan de overheid via horizontaalbeleidond@ond.vlaanderen.be, uiterlijk op 1 april van het voorafgaande schooljaar. De melding omvat de betrokken (het kunnen er méér dan één zijn) structuuronderdelen (onderwijsvorm, graad, leerjaar, onderverdeling), vakken, doeltalen, het wekelijkse aantal lesuren, het geschatte aantal leerlingen en de naam en het stamboeknummer van de leerkrachten. Bij de melding wordt een attest gevoegd dat de kennis van de doeltaal aantoonst bij de betrokken leerkracht(en) (taalkennis op minstens niveau C1¹ van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader), het advies van de schoolraad en het protocol van de onderhandelingen in het basiscomité. De naam van de leerkracht en zijn stamboeknummer en attest kunnen (desgevallend) nagestuurd worden tot 31 augustus.

De lijst met **basisopties** van het tweede leerjaar A wordt aangevuld met *Freinetpedagogie* en *Topsport*, beide als niche-basisoptie. Ook de basisopties *Sport* en *Voeding en horeca* in het tweede leerjaar A en B worden als niche aangemerkt. In het tweede leerjaar A valt de voorziene concordantie van *Topsport* naar *Sport* weg: het gaat voortaan om twee afzonderlijke basisopties.

¹ Het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen onderscheidt zes niveaus: de basisgebruiker (A1 en A2), de onafhankelijke gebruiker (B1 en B2) en de vaardige gebruiker (C1-effectieve operationele vaardigheid en C2-beheersing). C4 komt in het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader kader niét voor.

De **matrix** wordt verder aangevuld en hier en daar ook gewijzigd. Hetzelfde geldt voor de concordantietabellen. De techniciteit ervan gaat het bestek van deze toelichting te buiten; we verwijzen u dan ook naar de bijlagen bij het besluit. We stippen wel aan dat er ook in concordanties wordt voorzien voor opleidingen Leren Werken naar duale opleidingen (onderwijskwalificaties op de niveaus 3 én 2). Sommige wijzigingen in de matrix zijn niet meer dan naamsveranderingen (om de naam van de opleiding in overeenstemming te brengen met die van de beroepskwalificatie). **Hier en daar zijn door wijzigingen aan de matrix bijkomende opties voor concordantie ontstaan. In voorkomend geval kunnen voor de programmaties op 1 september 2019 die dit voorjaar onder voorwaarde van concordantie² werden goedgekeurd, de concordanties worden herzien. Wijzigingen moeten aan de overheid worden gemeld uiterlijk op 30 november 2019.**

De regelgeving sluit niet uit dat ook opleidingen in domeingebonden doorstroomrichtingen, die niet op beroepskwalificaties zijn gebaseerd, op termijn **duaal** zouden kunnen worden georganiseerd.

Het was de bedoeling (zo was het ook opgenomen in de regelgeving) de beperking op het aanbod van **niche-structuuronderdelen** te handhaven door het aanbod op 1 februari 2017 (na concordantie) te bevriezen. Voor programmaties vanaf het schooljaar 2020-21 wordt daar nu van afgestapt. De programmatie van niche-structuuronderdelen moet hoe dan ook altijd worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering: de “aanbodbeperking” wordt bij-ingeschreven in de criteria voor het beoordelen van programmatieaanvragen. Voor de niche-pakketten in een aantal basisopties van het tweede leerjaar A en het tweede leerjaar B, die geen structuuronderdeel zijn en waarvoor er dus geen programmatieaanvraag wordt ingediend, wordt voortgewerkt met contingenten, door het bevriezen van het aanbod op 1 februari 2017.

*Elke onderwijskwalificatie van niveau 2, 3 of 4 bevat een combinatie van eindtermen en, afhankelijk van de finaliteit en de graad, specifieke eindtermen, een of meer beroepskwalificaties en/of deeltkwalificaties. Voor de **structuuronderdelen van de dubbele finaliteit en de arbeidsmarktfinaliteit en de structuuronderdelen Se-n-Se als beroepsgerichte specialisatie** moest de Vlaamse Regering daar, wat de beroepsberoepskwalificaties en deeltkwalificaties betreft, concrete invulling aan geven. Dat gebeurt in een bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 2018 houdende sommige maatregelen betreffende de modernisering van het secundair onderwijs.*

De lijst met studierichtingen voltijds gewoon secundair onderwijs waarvan de school er minstens één moet aanbieden³ om in aanmerking te komen voor de berekening van het aantal extra uren-leraar **teeltleider in land- en tuinbouwscholen** wordt uitgebreid met de inhoudelijk corresponderende duale studierichtingen: agrotechnieken dier duaal; agrotechnieken plant duaal; assistent dierlijke productie duaal; assistent plantaardige productie duaal; dier en milieu duaal; hippisch assistent duaal; paardenhouder duaal; paardenhouderij duaal; plant en milieu duaal; productiemedewerker dier duaal; productiemedewerker plant duaal.

² Artikel 179 van de Codex Secundair Onderwijs, m.i.v. 1 september 2019.

³ Dat is niet de (wat ruimere) lijst met studierichtingen op basis waarvan die extra uren-leraar effectief worden berekend.

Op scholen voor voltijds gewoon secundair onderwijs in **Voeren** zijn de verlaagde aanwendingspercentages op het urenpakket niet van toepassing: zij krijgen hun urenpakket voortaan voor de volle 100%. Fijn voor *Provinciaal Onderwijs Limburg*, dat in Voeren een school heeft.

Vanaf volgend schooljaar zijn er **geen voortrajecten meer in het stelsel Leren en Werken**. Een leerling in een voortraject moet dus opnieuw gescreend worden met het oog op een inschaling in een NAFT (Naadloos Flexibel Traject), aanloopcomponent of arbeidsdeelname.

De **aanvullende werkingsmiddelen in het DBSO** (50 euro per jongere die het jaar voordien minstens 96 uur effectief heeft gepresteerd in een voortraject; 0,50 euro per effectief gepresteerd uur voor elke jongere in een brugproject het jaar voordien; 20 euro per jongere in het project 'intensieve begeleiding alternerend leren' het jaar voordien; 2,25 euro en 0,25 euro per kalenderdag voor respectievelijk elke leerplichtige en niet-leerplichtige jongere met een contract in de fase arbeidsdeelname) zijn er ook in 2019-20.

De (uitzonderlijke) verlenging door de klassenraad van de (facultatieve) **integratiefase in OV 3** van het buitengewoon secundair onderwijs met een tweede schooljaar is mogelijk in duale én niet-duale trajecten. De verlenging kan als de leerling na het eerste jaar geen getuigschrift heeft behaald, omdat hij gedurende een langere periode gewettigd afwezig was of omdat hij op basis van zijn individueel handelingsplan **nóód** heeft aan een tweede jaar. Of de maatregel ook in de verdere toekomst behouden blijft, zal afhangen van de budgettaire impact. Hoe dan ook kan een leerling maar één keer een ESF-premie krijgen.

Een opleiding **OV 3** van het buitengewoon secundair onderwijs en een **aanloopstructuuronderdeel** kunnen tot een onderwijskwalificatie van enkel niveau 2 leiden. Dat impliceert (vermits het niveauverschil tussen een onderwijs- en een erin vervatte beroepskwalificatie niet groter dan 1 kan zijn) dat in OV 3 en in de aanloopfase naar duaal leren hoogstens beroepskwalificaties niveau 3 aan bod komen.

Een leerling in een modulair georganiseerd duaal structuuronderdeel kan van de tweede naar de derde graad **doorstromen zonder onderwijskwalificatie** maar mét een beroeps- of deelkwalificatie. Het met succes gevolgd hebben van de algemene vorming is met andere woorden geen voorwaarde om al te kunnen doorstromen. Een bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 2018 *houdende sommige maatregelen betreffende de modernisering van het secundair onderwijs* geeft een overzicht van de concrete beroeps- en deelkwalificaties waarover het gaat.

Een Se-n-Se TSO en – na de modernisering – alle Se-n-Se's als beroepsgerichte specialisatie leiden niet langer tot een onderwijskwalificatie niveau 4 (gewijzigd artikel 14 van het decreet van 30 april 2009 *betreffende de kwalificatiestructuur*), maar tot een of meer beroepskwalificaties (en/of deelkwalificaties). Omdat er in duale trajecten al bewijzen van beroepskwalificatie of deelkwalificatie worden toegekend, biedt het toekennen van een certificaat geen meerwaarde. Het certificaat van een opleiding secundair-na-secundair als studiebewijs wordt voor duale trajecten dan ook geschrapt. De studiebekrachtiging bestaat er dus nog enkel uit bewijzen van beroepskwalificaties en bewijzen van deelkwalificaties.

In het standaardtraject van de duale opleiding *Elektromechanische technieken* wordt het minimale aantal uren werkplekcomponent teruggebracht van 14 naar 10, althans tot aan de vooravond van de modernisering (tot het schooljaar 2022-23, wat het eerste leerjaar van de derde graad betreft en een jaar langer wat het tweede leerjaar betreft). Na de modernisering zal de opleiding ook niet-duaal kunnen worden georganiseerd. Tegen dan wordt het te garanderen aandeel werkplekleren/stages nader bekeken.

Aanloopstructuuronderdelen komen voor in de *arbeidsmarktfinaliteit/BSO*. Er zijn (dus) geen aanloopstructuuronderdelen in het derde leerjaar van de derde graad

Het besluit bevat ook enkele **uitvoeringsbepalingen bij het inschrijvingsdecreet**: vormvereisten voor de standaarddossiers voor aanmeldingen in het basisonderwijs en voor het inschrijvingsregister, en een tijdslijn voor het schooljaar 2020-21 voor scholen die aanmelden:

- in het gewoon basisonderwijs loopt de aanmeldingsperiode van 2 tot 31 maart 2020; de resultaten moeten worden meegedeeld uiterlijk op 30 april. Voor gunstig gerangschikte leerlingen is hun plaats gegarandeerd als ze inschrijven tussen 4 en 26 mei. De inschrijvingen voor de vrije plaatsen starten op 29 mei;
- voor het eerste leerjaar van de eerste graad in het gewoon secundair onderwijs loopt de aanmeldingsperiode van 30 maart tot 24 april 2020; de resultaten moeten worden meegedeeld uiterlijk op 20 mei. De inschrijvingen starten op 25 mei; voor gunstig gerangschikte leerlingen is hun plaats drie weken gegarandeerd.
- in het buitengewoon onderwijs loopt de aanmeldingsperiode van 2 tot 31 maart 2020; de resultaten moeten worden meegedeeld uiterlijk op 20 april. De inschrijvingen starten op 22 april. Voor gunstig gerangschikte leerlingen is hun plaats gegarandeerd als ze inschrijven ten laatste op 8 mei. De omzetting van een niet-gunstige naar een gunstige rangschikking wordt bekend gemaakt op 25 mei.

Uren aanvangsbegeleiding voor internaten, internaten BuO, tehuizen, IPO's, en semi-internaten kunnen worden *samengelegd in een samenwerkingsverband* ([Op Stapel 2018-26](#) van 5 november 2018). Dat veronderstelt dat die uren tussen de instellingen kunnen worden overgedragen. In die mogelijkheid (uren aanvangsbegeleiding over te dragen) wordt nu voorzien. Overgedragen uren kunnen niet vacant worden verklaard, er kan niet in benoemd of geaffecteerd en niet naar gemuteerd worden.

Als ondersteuningsnetwerken kunnen aantonen dat de middelen die ze structureel krijgen voor coördinatie, niet toereiken, kunnen ze bijkomend putten uit de middelen voor ondersteuning van de scholen ([Op Stapel 2019-07](#) van 1 april 2019). De Vlaamse Regering moest daarvoor nog een *maximumpercentage vastleggen*. Dat wordt 3 % van het globale aantal lestijden, lesuren, uren en begeleidingseenheden dat de scholen voor buitengewoon onderwijs in het ondersteuningsnetwerk samen jaarlijks voor ondersteuning ontvangen.

De maatregelen gaan in op 1 september 2019 (op die maatregelen na die specifiek betrekking hebben op het gemoderniseerde secundair onderwijs: die gaan in samen met de voortgang in de uitrol van de modernisering).

Het **GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap** gaat niet akkoord met het ontwerp:

- het besluit geeft verder uitvoering aan de modernisering van het secundair onderwijs: het GO! had graag gezien dat de overheid wat strakker vasthield aan de principes van die modernisering. Het aanmerken van basisopties als 'niche' staat op gespannen voet met een 'brede eerste graad', die leerlingen bij de aanvang van het secundair onderwijs de kans moet geven zich te oriënteren en waar de schoolkeuze geen voorafname mag zijn op een definitieve studiekeuze. Basisopties toetsen aan macro-doelmatigheid of het aanbod van een basisoptie louter afstemmen op wat de school als bovenbouw aanbiedt, gaat tegen die principes in. Het bijkomend aanmerken van *Voeding en Horeca* (kennelijk op louter verzoek van de sectorfederatie) en *Sport* als niche-basisoptie staat dan ook haaks op de uitgangspunten.

Het is bovendien niet netjes spelregels te wijzigen terwijl het spel wordt gespeeld. Scholen zijn zich volop aan het zetten: opties die vrij programmeerbaar waren, blijken op 1 september niche-optie te zijn geworden...

Het GO! vindt het verder bizar dat 'Freinet' als basisoptie (enkel in de A-stroom?!) wordt opgenomen: opties gaan over leerinhouden, niet over pedagogische aanpak;

- het loslaten van de contingenten voor niche-structuuronderdelen is op zich een goede zaak; de insteek daar was eerder conservatief: wie had, mocht houden en ruimte voor nieuwe spelers was er omzeggens niet. De keuze voor een beslissing-op-dossier laat meer ruimte om in te spelen op opportuiniteten. Maar het GO! mist hier transparantie: op basis van welke criteria zullen dossiers worden beoordeeld? Speelt, impliciet, de contingentering tóch niet nog een rol? Wat met het garanderen van de vrije keuze (voor het GO! een grondwettelijke verplichting)? Het gebrek aan transparantie laat het GO! niet toe de maatregel als onverdeeld gunstig te beoordelen;
- de concordantie van de opleidingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs naar duale structuuronderdelen op OK 3 én op OK 2 is uiteraard een goede zaak: het garandeert dat centra DBSO ook binnen de nieuwe structuur kunnen blijven doorwerken zonder te moeten programmeren. Maar de fundamentele kwestie over het 'waarheen' met dié jongeren die (nog) niet arbeidsrijp en/of -bereid zijn, staat nog altijd open. Bij het afronden van de onderhandelingen over het decreet *tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleidingen*, in het voorjaar van 2016, maakte het GO! voorbehoud, precies omdat er geen visie voorlag op het onderwijstraject voor de betrokken leerlingen. De Vlaamse Regering engageerde er zich toen wel toe *'een passend aanbod uit te werken om jongeren met een arbeidsproblematiek terug te laten aansluiten bij het onderwijs en om met de stakeholders een aanpak te bespreken waarin (onder meer) de onderwijs- en opleidingsverstrekkers aanbieders blijven van kwalificerende trajecten in het kader van leren en werken'*. Het GO! stelt vast dat de discussie drie jaar later nog van start moet gaan – er ook nog niet onmiddellijk uitzicht is op een start – terwijl de marge bij elke verdere stap in de uitrol van duaal leren smaller wordt: in fine blijft voor die leerlingen enkel een verlengd verblijf in de aanloopfase of in een, ondergefinancierd, Naadloos Flexibel Traject (binnen Welzijn) over. Noch van de aanloopfase, noch van een NAFT, is de opzet om er leerlingen in te 'parkeren'. Het GO! blijft aandringen op een volwaardig onderwijstraject ook voor dié leerlingen. De overheid engageert zich er nu wel toe *'de administratie opdracht te geven een reactie voor te bereiden op een VLOR-advies (dat nog in de maak is!) over kwetsbare leerlingen'* en op

basis van die reactie alvast met de stakeholders een gesprek aan te gaan. In het licht van wat drie jaar geleden is toegezegd, is dat nieuwe engagement vaag en nogal vrijblijvend;

- artikel 47 maakt het mogelijk dat opleidingen ook in domeingebonden doorstroomrichtingen, die niet op beroepskwalificaties zijn gebaseerd, in principe, duaal zouden kunnen worden georganiseerd. De goede zin daarvan ontgaat het GO!;
- het besluit bevat ten slotte ook een aantal maatregelen van organisatorische aard die uitvoering geven aan het inschrijvingsdecreet. Het is jammer dat de tijdslijn voor aanmeldende en niet-aanmeldende scholen in het basisonderwijs niet gelijkloopt. Dat was de transparantie zeker ten goede gekomen.

Fundamenteler betreft het GO!:

- dat met het decreet geen structurele oplossing wordt geboden voor het capaciteitsprobleem in het secundair onderwijs;
- dat de dubbele contingentering in het secundair onderwijs wordt verlaten; de alternatieve maatregelen om sociale mix te realiseren, zijn te vrijblijvend geformuleerd;
- dat er niet werd gekozen voor een centraal aanmeldings- en inschrijvingssysteem Vlaanderenbreed, dat de scholen nochtans veel planlast had bespaard.